

18
Q. D. B. VI.

DISSERTATIO GEOGRA-
PHICO-HISTORICA,

De

1707.

I N S U L I S;

Quam

Cum Consensu & Adprobatione

AMPLISSIMÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ
IN REGIA ACADEMIA ABOENSI,

SUB PRÆSIDIO

PRÆCLARISSIMI VIRI

Dn. M. ANDREÆ WANOCCHII,

PHIL. PRACT. PROFESS. ORDIN.

Pro Gradu Magisterii,

Placide Bonorum examini submittit

NICOLAUS SIERMAN
SMOLANDUS.

In Auditorio Majori

Ad diem 18. Novembris, M. D C, LXXXII.

A B O Æ,

Excudit JOHANNES L. WALLIUS,
Regie Univers. ibid. Typographus.

*REVERENDISSIMO IN CHRISTO
PATRI AC DOMINO,*

DN. CANUTO HAHN,
Scaniæ & Blekingiæ EPISCOPO
meritissimo, Academiæ Caroli-
næ PRO-CANCELLARIO magni-
fico, utriusq; itidem Consistorii
PRÆSIDI gravissimo,
PATRONO SUO MAGNO

SALUTEM HUMILIMAM!

REVERENDISSIME DOMINE,

Ubitatio magna animum meum in diversa distrahebat, num salvo officio tantilli laboris frontem nomine Tu exornare & munire possem. Diu enim scripti hujus tenuitas me ab instituto deterrebat, ne temerarii forte notam incurrerem, quasi magnam virtutem Tuam non satis reverenter haberem, dum tumultuarium laborem etiam apud æquales venia opus habentem, Tanto nominis consecrare sustineo. Sed vicit hunc metum quamvis justum, recordatio HUMANITATIS TUÆ ADMIRANDÆ & PLANE SINGULARIS, quæ non solum erudita, sed & quandoq; minus exquisita, saltem devotè TIBI oblata, interpretatione pietatis benignè accipere conservasti. Undè & mihi sperare licet, fore ut in DIGNITATEM TUAM utut Amplissimam graviter peccasse non videar, si tam exiguo

Specimine utar in occasionem publicè exprimendi
erga Eandem devoti meianimi. Quid porrò dicam
de effusa Tua gratia, qua mihi meisq; dum Londi-
ni Scanorum studiorum causa versabamur, per cle-
mentiam fati uti contigit? Est certè animus
Tuus excelsus & laudis impatiens. Sunt & me-
rita Tua tanta ut pio eadem silentio involvere,
quam de iis jejunè verba facere præstet; tamen
impius viderer, si occasionem negligarem qualem-
cunque saltem contestandi quantoperè Tibi sim
obstrictus. Sereno itaque vultu hoc quicquid
est muneric in grati animi tesleram & pietatis er-
ga Te meæ testificationem, accipe. DEUS O. M.
REVERENDISSIMAM TUAM DIGNITATEM, cui spes
meas meque adeo totum obnixè commendo, in
Patriæ & Ecclesiæ decus ac emolumentum pluri-
mos per annos florentem vigentemque conser-
vet, remque tam publicè quam privatum benè
gerere largiatur!

REVERENDISSIMO NOMINI TUO

Dabam Aboæ
d. 9. Nov. 1682.

Addictissimus
NICOLAUS STERMAN.

L. C. S. P.

Non diu morabor tua tempora, Candide Lector,
prefando. Quid exhibeatur, quivis morum Aca-
demicorum non ignorans, facile perspicit. Si cui vi-
debitur Argumento latissimè patenti angustioræ,
quam par erat, terminos heic constitutos, Is sciatis fa-
ctum id à me partim consilio peritura parcendum charta, par-
tim necessitate propè fatali. Ita enim mihi nunc uisu venis, ut
quod opus justo temporis intervallo elaborare decreatum habui, id jam
diibus non ita multis absolvendum fuit. Quod cum nulla adversus
eruditos irreverentia, sed auctoritate & penè jussu eorum quibus ob-
sequium debeo me fecisse profitear, veniam mihi à cordatu facile
datum iri confido. Nec heic fortassis silentio præcreundum, nullam
hoc scripto mentionem faciam Insulæ Atlanticæ, veterum monu-
mentū concelebrata, idq; de industria: nam neq; cum hū qui tan-
tarum gloriam rerum majoribus nostris abjudicare laborant, Plato-
nis Atlanticam, & Thomæ Mori Utopiam eodem loco haben-
tes, contentionū serram nunc reciprocare sustinui, & satius duxi
Argumentum adeò nobile & nobis Gothis unicè preciosum silentio
involvere, quam leviter tractando de eodem nil egregii mereri.
Deniq; magnam illam testimoniorum ex optimis linguarum varia-
rum scriptoribus conductorum vim, vel ideo apponere nolui, ne illas
offenderem, qui margines talibus fædari contendunt. Quod supe-
rest, Te Lector Candide, vehementer rogatum volo ut hunc labo-
rem inter maximas occupationes & temporis angustias depropaga-
rum, benignè excipere & interpretari velis. Sin minus, perinde
erit, ac si longè remotum clamores malorum frustra lacessant.
Valo!

Q.D.B.V.

Q. D. B. V.

DISSEMINATIO GEOGRAPHICO-HISTORICA

De

I N S U L I S.

S. I.

Nominis evolutionem, secundum *ancientē* philosophicam, meret ne sit impositionis *Insulae* vocabulum, an eā ratione profectum, quod in Salo sit constituta, de industria jam facimus missam, cuique suam quam heic sibi postulat opinandi libertatem, reservantes integrā. Hæc autem *Insula* descriptio nobis arridet quam maximè, quod sit pars terra à continentī sejuncta, & aqua undiquaq; circumflua. Insulas porro unius ejusdemque ut originis ita etatis esse cum continentī contendimus, quod & idem, ne in sententiarum divertia abducantur, Pagina Sacra. Gen. 10: v. 5. Syr. 43. v. 25. approbare videtur. Salvo tamen judicio illorum qui *Insulas* quasdam, vel cataclysmo universalī emersas, ac iteratō aquis coopertas, vel particulārium aquarū, terram non raro exundantium, mole à continentī demum divulgas, argumentis non siculneis, afferere audent,

S. II.

Enumerationem *Insularum* non ineptam dedisse nos existimamus, si juxta receptissimam ipsius continentis divisionem, eandem instituentes, primo loco Europa nostra propiores proferamus, sequentur *Asiatæ* magnique
Occ-

Oceani, quas Africana, & demum Americana excipiuntur. De singulis aliqua, quae nimis decantatae non sunt, cum alias earum nullam sua laude & encorio velimus defraudaram, succinè agemus.

S. III.

Initium ducimus ab Insulis mari mediterranensi, quatuor pluresque Europeæ dicuntur, gentiumque Europæarum & Christianarum imperia agnoscunt, paucis, quarum Imperator Turcarum Dominus est, exceptis. Inter Insulas juris Hispaniæ, primum sibi vendicat locum Sicilia angusto fredo Siculo, Scyllæ Charybdisque sœvis nominibus inclito, ab Italia ut veteribus creditum absissa. Ejus magnitudo insignis: continet enim mill. Germ. in longitudine 50, in latitudine 35. Plinii tempore urbes 72 videntur, atque hoc nostro Episcopatus duodecim numerat. Regitur per Pro-Regem, cuius in urbe primaria Palermo sedes est. Sunt ibi præterea urbes non ignobiles, Messina, Catanea, Augusta, Syracusa, Reginum, aliæque bene multæ. Ætnæ montis incendia infestam quidem reddunt, de cœtero insula ipsa ob bonitatem soli ab omni memoria cultores habuit frequentissimos, quorum fortia facinora per scriptores nobilissimos Græcos atq; Romanos, sunt concelebrata. Sequitur Sardinia cujus longitudine milliarium Germ. est 45. & latitudo 26. fertilis est, & soli quam coeli melioris, atque ut foecunda, ita penè pestilens. Calaris urbs est primaria & sedes Proregis Hispanici. Denique Hispanicæ ditionis in mari mediterraneo Insulæ sunt Baleares duas, Majorca & Minorca, tum & Ophiulæ, yuica & Formentera.

Corsæ

Corsica ad septentrionem Sardiniae adjacet, freto ab ea
disjuncta, Genuenium Reipublicam est subjecta. Urbs
Bastia Gubernatoris sedes est. Incolae ob piraticam,
quam strenue exercent, passim, nec immerito, gravem
infamiam sustinent. *Melitensia* insulam nobilem redi-
dit non tantum D. Pauli periculum, dum ad ejusdem
littus navem fregit, ut sacris literis proditum est, sed
& nostra memoria insulae istius nomen & fama felici
consortio cum illustris ordinis equitum S. Johannis (Les
Chevaliers de Malthe) gloria, orbem terrarum pera-
gra.

§. IV.

Seqvuntur quis sibi *Veneti* ex *Mediterranei* maris insu-
lis vendicant, & primo Adriatici maris clavis *Corypha*,
tum & fluviosis fontibusque destitura *Cephalonia*, & demum
Zacynthus. In illis singulæ sunt iisdem nominibus urbes.
Succedit *Candia* olim *Creta* dicta, cuius longitudo est
milliar. germ. 60, latitudo 15. Plinius Hecatompilo
à centum urbibus vocatam scribit. Insulae hujus cla-
ritas nostra memoria renovata per bellum *Turcicum*
horrisicum & calamitosum, in annum vigesimum quar-
tum productum, & tandem *Candia* urbis obsidione du-
rissima velut obsignatum. Porro *Candiam* portibus in-
primis præstare, & ob id à *Turcis* adeo expeditam fe-
ruunt. Incolæ qui D. Pauli memoria malè audiverunt,
Tit. 1.12, bac tempestate non mutarunt in melius. At
Turcis, præter divisum cum *Venetis* in *Candia* imperi-
um, ex insulis maris *Mediterranei* parent *Cypros*, cuius
longitudo est mill. germ. 40. & latitudo 15. Urbes ad-
huc nobiles videt *Nicosiam* & *Famagustam*. Insula inte-
gra Ve-

gra Venetis ademta A. C. 1570. *Rhodus* amplitudine minor, sed claritate par, re nautica olim nobilis'. Anno 1522 Equitibus illis qui nunc Maltham poslident vi & armis erepta. Reliquas mediterranei maris insulas, uti *Cyclades*, *Sporades*, & cœteras, quia minores' & earum numerus ingens est, consecutari nil attinet.

§. V.

Magna Britannia, antiquis temporibus *Albion* dicta, veteribus, ante Romanorum in ea res gestas, parum cognita. Id evideat constat, veteres eo nomine tria illa regna, quæ olim suas sibi res seorsum semper habuerunt, nostra vero memoria, mira felicitate conjuncta sunt, comprehendisse. De tribus illis regnis seu Insulis, quæ Systema civitatum *Magna Britanniae* hodiè constituant, nimirum *Anglia*, *Scotia* & *Hibernia*, ordine jam sed paucis sumus acturi.

Anglia complectitur in longitudine mill. Germ. 80. in latitudine 70. tribus majoribus membris constat: *Anglia* in specie sic dicta, *Wallia*, & *Bervicko* ad *Twedam*. Partes minores sunt *Shire* seu comitatus, qui à Cambdeno in *Anglia* 39. & in *Wallia* 13. numerantur. Portibus commodissimis utitur, fluminibusque bene distincta. Urbes celeberrimæ sunt *Londinum* ubi & regia sedes, *Eboracum*, *Oxonis* & *Cantabrigia* Academiis inelutæ. Soli ipsius tanta bonitas, ut omnia quæ ad vitæ humanæ commoditates faciunt, largè & benignè præbeat, præter oleum & vinum, cuius tamen defectum optimæ notæ cerevisia, facile supplet. Res quibus maximè abundat, & in quibus domesticæ *Anglia* opes consistunt, sunt equi, oves, plumbum can-

didum, & vellus præstantissimum, hodie vero non,
uti olim, materiam rudem, sed formatam per com-
mercia exportari fas est. Croci cultura heic felici-
simè instituta, quod curiosis dedit observandi copiam,
planæ illius vim eo plus intendi, quo propius septen-
trionem colatur. Tobaci cultura itidem Anglis ex sen-
tentia successit, ast, ne ea res coloniis Americanis frau-
di esset, edicto intermissa. Utilitatem ex ambiente O-
ceano, præcipueq; capturam halecum, quia Angli ipse-
glexerunt, aut heic segnus egerunt, exteri occuparunt.
In isthac porro Insula ranæ sunt mutæ: Ciconiæ verò
heic nullæ comparent. Quod ad incolas Angliæ attinet,
sunt qui de numero eorum se cuncta habere explorata
jactant, & esse eos supra 5. milliones, ex quibus quinta
pars, si res posceret, armis ferendis idonea esset. Id au-
tem dudum deprehensum tot classib; coloniisq; verlus
novum orbem missis, incolarum numerum vehemen-
ter carpi, quod tamen nonnulli ut seditionum minus
domi sit, Angliæ expedire ferunt. Est enim inter
ingenii gentis illius vicia, rebus novis nimis studere,
& ad seditiones commovendas animo esse paratissimo.
Eorum autem segnities & lautè vivendi ratio eo mi-
nus ferenda, quod in mercibus suis vendendis, etiam
temporis à se molliter transacti rationem habere reli-
gioni sibi non ducant. De coetero Anglorum inge-
nia ad artes quaslibet perdiscendas capacissima sunt:
In re literaria præcipueq; Mathesi & rerum naturalium
studio gnaviter desudant. Cum bella manus poscunt,
intrepidi & penè temerarii, olim terra quoq; pugnacil-
simi, nunc rei navalis gloria ferè unicè acqviescunt.

§. VI,

Scotiam ab Anglia dividit Fl. *Tweda*, mons *Cheviota*, & *Solvaum* æstuarium. Ipsa insula in meridionalem & borealem dividitur. Urbs præcipua *Edinburghum* cum inexpugnabili castello, quod *Maiden Castle* vocant. Est autem *Scotia* fertilitate & divitiis multis partibus inferior Anglia, nec rebus multis præter pisces, aves & carbones fossiles abundans. Sed corporum duritie & firmitate Anglos vincunt, nec de gloria militari illis quicquam concedunt. In hoc autem Scotia fato fuit singulari, quod superioribus seculis, cum atra nox Reipublicæ literariæ offusa esset, bonæ artes præcipue vero studia, quæ vocant humaniora, in Scotiam se abdidisse videntur, unde deinceps plerique bonæ mentis faces, quibus in regnum tenebrarum velut ignibus lœvitum, impetratae sunt.

§. VII.

Hibernia ad occasum Britanniae vicina. Urbem primariam habet *Dublinum*. Commodity portuum, navibus facilis, Cœlo humenti quidem sed salubri, siquidem animalia veneno infesta, idem haurire nequeunt, nec lacerti & bufones illuc delati in vita diu esse possunt. Sicut nec arbores exportatæ vermes concipere, aut araneas admittere traduntur. Regio ipsa fertilis & pecorum, præcipue ovium, abundans. Incolæ ob morum præstantiam & integritatem commendari nequeunt, præterquam enim quod laborum sint fugientes & opinionum tenacissimi, ingenio sunt

adeo fero & intrastabili, ut Cromwellius consilium ini-
verit eos ad unum omnes perdendi & exterminandi,
quod cum ante mortem planè perfidere nequiret, eo
tamen ejus opera redacti sunt, ut conditio & vita quam
hodieque agunt nemini admodum sit expetenda.

S. VIII.

*Magnam Britanniam aliz minores nec ignobiles cir-
cumjacent Insulæ, quæ omnes conjunctæ, provinci-
am non parum roboris habentem efficere posse viden-
tur: quarum præcipue sunt, *Vetus*, *Anglesey*, *Mona* &
Garnsey, illa septentrionali parti *Wallie* adjacet, tantam-
que frumenti copiam suppeditat, ut propterea Wal-
liez mater vulgo vocetur. *hac Gallæ* propior, natu-
ræ munimentis tutæ est, & Smiris lapidis ferax. *Cassi-
terides* veterum hodiæ *Sorlinges* dictæ, præter *Stannum*
à quo nomen sortitæ videntur, etiam aquaticis avibus
abundant. *Supra Scotiam* sitæ sunt Insulæ *Orcades* &
Ferroenses quæ omnes cum *Islandia* ultima Europæarum
ac maximè boreali Insula, veterum Norvegorum sunt
colonizæ, quorum etiam sub imperio dum propriis,
utebantur Regibus, semper fuisse leguntur. Utq; *Fer-
roenses* rariores aves, ita *Orcades* lata pascua, sed su-
pra omnes *Islandiam* sua magnitudo, mons ignivomus
Hecla, altaque antiquitatum *Scandicarum* & linguae pri-
scæ vestigia, valde commendant. Omnes insuper insi-
gni piscatura ubique notæ.*

S. IX.

S. IX.

Baltici marū Insulae hodiè celebriores sunt quæ ad ejusdem ostium positæ à Daniæ Rege possidentur. Princeps est Selandia, ubi metropolis Hafnia Regum sedes municiplissima, emporium item & Academia illustris. Duodecim præterea oppida numerat, ex quibus eminent Roskildia, Regum sepulchris, & pace Sveo-Danica nobilitata. Fredericiburgum Regum secessus æstivus. Sora Academia equestri hæctenus inclaruit. Helsingora ad fretum Oresund, portu incluta, ubi vestigalia penduntur, cum arce Cronborg quo fretum isthoc lucrosum defenditur. Fonia Selandiæ amula eique opposita, fretis istis minoribus Middelfartensi & Baltico alluitur, fertilitate & amoenitate, unde & nomen ei inditum creditur, reliquas vicinas vincit. Præcipua ejus urbs est Ottonia Episcopi sedes, Neoburgum, & Middelfartum quod freto nomen dedit. Ultrique adjacent aliæ parvæ Insulæ plurimæ, quarum præcipuæ sunt Lalandia a depresso situ sic dicta, & Langelandia à longitudine denominata, Falsteria, Mona, & Femera, quæ singulæ sua etiam habent oppidula. Scania præterea objacet Insula Bornholmia, nostra memoria naufragiis & Incolarum perfidia famosissima.

S. X.

Reliquum est ut de Insulis Svenorum imperio subiectis aliqua afferamus. Princeps est Gothlandia, gloriæ nominis Gothorum, orbis olim victorum, particeps, digna sancè super qua Sveones cum Danis non

jure modo disceptando, sed & præliis, vi & armis ac-
cerimè decertarent: tandem felix CHRISTINA ex dominatu Danorum in quo jam diu fuerat, eam in libertatem vindicavit, & ad dominum Patriamque redire jussit. Ipsa Insula à continente Ostgothia 14. mill. abest. in 21. territoria, & partem borealem, au-
stralēm & intermedium distribuitur. Præter fruges quas fertile solum largè fundit, ingens ibi copia materiæ lignorumque; ne de marmore Gothlandico, nemini-
nique ignoto, multa dicam: sic ut dives omnino isthæc insula dicenda, quod non modo omnibus ferè
vitæ necessariis ipsa gaudeat, sed & præterea permul-
ta quæ ad classes instruendas, ædesque exædificandas,
aut exornandas faciunt, ad exterros emittat. Urbs
ibi hodiè unica Wisbya, quæ dignitate & celebritate,
quondam quantum floruerit, vel ipsum jus Nauti-
cum marium Septentrionalium quod indè prodiit, no-
menque servat, testatum apud omnes reliquit. Pro-
xima est Oelandia, ocellus & decus insularum marū
baltici, magnitudine quidem & nominis fama Goth-
landia inferior, amoenitate vero, immo fertilitate
etiam superior: longitudo hujus insulæ est mill. 18.
& latitudo summa 3. In partibus borealibus præter
lapicidinam non ignobilem, sunt nemora & Silvæ
Regum venationibus reservatae. Sunt & in pretio In-
sulæ hujus equi, parvi quidem, sed robusti valdeque
dociles. Insulæ reliquæ sunt Alandia, Oßlia, Dagö &
Rugia, de quibus singulis ne dissertationis hujus ma-
gnitudo nimium crescat, scribendi labore superse-
demus.

§. XI.

Asiaticas jam excutiamus; ordiamur à Sinu Per-

fico ubi *Ormus*, insula non ingens, ambitu namque sex
milliarium tantum, totaque Sale, quo rupes ubique
albent, tantum non operta; hinc summa sterilitas,
adeo ut nec aqua dulcis, nec lignum, unica arbore
generis earum quas in Orientē *Benjanicas* vocant, ex-
cepta, incolis suppetat. Proximis temporibus *Portugalli*
ob commoditatem situs huc commeare cœpe-
runt, quorum commerciis effloruit, donec *Persarum*
Rex, ope *Anglorum* *Portugallū* ejectis, urbeq; diruta 1621.
Commercia in urbem *Gamron* ad continentem sitam
transtulit, propugnaculo tantum quod suo præsidio
servat, in insula relicto. *Maldivas* aliqui nume-
rant 11000, parvulæ sunt & inter se exiguo intervallo
disjunctæ: nec in iis præter Indorum nucum ma-
ximam vim, quicquam singulare extare traditur.
Ceylon in circuitu milliaria 260 complectitur, inte-
riora hujus insule *Rex* indigena de *Candidā* metropoli
sua sic dictus, obtinet. Partes littorales advenæ oc-
cuparunt, & *Portugalli* priores, qui primum advesti,
incolas veterum exemplo *Carthaginensium* ludificasse
perhibentur, tantum terræ rogantes, quantum corio
bubulo comprehendendi posset, eoque obtento corium
in particulas minutissimas dissectum, tanto terræ spa-
tio circumduxisse, ut propugnaculo, quod extruxe-
runt *Nigrumque* dixerunt, locus superfuerit: quo ve-
lut instrumento usi sunt ad plura subjicienda & con-
denda, uti *Columbo*, *Punte de Galle*, *Manara*, *Negumbo*, &c.

Sed

Sed hæc omnia illis extorserunt Batavi, qui nunc 14.
aut pluribus castellis insulae littora defendunt. Est
præterea in isthac insula mons altissimus Pico de Adam,
ubi Adamum conditum ac sepultum contendunt,
cujus vestigia rupi impressa & facello testa adhuc o-
stendi solent. Incolæ longissimum vitæ spatium
confidere traduntur, cujus causam aliqui in certæ ra-
dicis masticatione, aliqui in aromatico odore, quem
latissime spargit, adeo ut ad tertium & amplius mil-
liare in mari sentiatur, collocant. De præstantia
Elephantum hujus Insulae permulta passim legere licet.
Formosa à Chinæ regno non longè abest, incolis fre-
quens & ritè culta, à Belgis occupata, & castello, cui
nomen *Selandia nova*, munita: tandem 1662 a Ko-
zenga quodam exulum Chinensium Duce & pirata
Belge inde deturbati, insulae hujus recuperationem
variis modis, sed nequidquam tentarunt. Propera-
mus ad terram à nobis quidem remotissimam; sed
vix ulli nostrum ignotam, Japoniam; hæc Chinæ in-
ortum adjacer, ejusque ut videtur colonia, de qua
regione, multorum calamis tractata, planè silere,
quam pauca dicere maluimus, non ea tantum ratio-
ne, quod heic hæreamus an nostrarum partium sit de
eadem agere; utrum enim Insula sit an continentia ad-
hæreat, adhuc in controversia est, sed & quod proxi-
mos annis vernaculo sermone ejus regionis descrip-
tiones heic prodierunt, quæ in omnium manibus ver-
santur.

S. XII.

Restant non paucæ Oceani Indici Insulæ, quæ commerciorum occasione Europæis innotuerunt, ex quibus fama plurimum celebratæ sunt: *Sumatra* sub æquatore sita & *Chersoneso aurea* proxima, in tria regna divisa, quæ ab Europæis diversis temporis graviter afficta. *Java Major* à nonnemine ob rerum omnium facilem uberemque proventum compendium orbis dicta. Multis olim, nunc duobus Regibus possesta, quorum regna *Bantam* & *Mataran* vocantur. In hac Belge urbem *Bataviam* quæ Gubernatoris Generalis sedes est, considerunt. At *Java Minor*, quæ & *Cambaba*, dicitur, majore orientatioñ est, proxima tamen & vicina. *Borneo* ambitu milliarium 250. concludi dicitur. Urbs primaria eodem nomine ad situs maris posita est. *Interiora illius*, ut aliarum hujus tractus insularum, magnam partem incognita sunt. Adamantibus & op̄timo genere camphore antecellere perhibetur. *Moluccæ* quinque numerantur, omnes quidem parvulae, sed cariophyllorum proventu, ut & vicina *Amboina*, ditissimæ. *Banda* in qua castellum *Nassoviæ Wilhelmsburg*, Belgis a Rege insulæ *Ternate*, quæ ex Moluccis præcipua, dono data est. Supra Moluccas versus septentrionem sunt *Philippinae* anno 1564. a spiculis *Philippi Hispaniæ* Regis detectæ & subjugatae, à quo & nomen retinent, extreum in Archipelago locum tenent, auriq; sunt feraces, & quia hic Oceanus insularum frequentia ad similitudinem Ægei mari accedit, *S. Lazari* archipelagus appellari consuevit.

§. XIII.

Ex Africanis celebriores sunt Insula Fortunata, quæ nunc Canaria dicuntur, in Oceano Atlantico numero septem, earum magnitudine & claritate præstantissima est Canaria, in qua & Præsidis & Præsulis Hispanici sedes est. Nec obscurior Teneriffa, monte totius orbis celsissimo ; ex qua causa multis Geographorum ab eo primum meridianum ducere placuit. Hesperides & Gorgades, hodiè insulæ de cabo verde, id est de Promontorio viridi, quod ad ostium fluvii Nigri est, numero 10. sunt. Maxima ex his est Insula S. Jacobi, in qua Portugallii Ribiera grande condiderunt. Insula S. Thome, per quam æquator transit, aëris insalubritate famosa, nec in ea homines ad maturam senectutem annos producere posse ferunt. Insula S. Helena, & Insula Ascensionis in medio Oceano positæ sunt, ad quarum alterutram naves ex India reduces divertere solent. Quam ob causam nonnulli Principes, in favorem navigantium, ne agri prioris insulæ in privata dominia describerentur, edixerunt : postea Batavæ sua intereste putarunt ab illa communione discedere, eamq; in suam proprietatem ire voluerunt. Est & ingens insula Madagascari seu S. Laurentii, quod die ejus festo à Lusitanis 1506. detecta fuit, mill. germ. 150 in longitudine, & 80 in latitudine complecti, simul ac omni copia abundare fertur. Gallorum coloniis nunc frequentari cœpit.

§. XIV.

§. XIV.

Dénique America Insulas perlustremus, sed obiter,
Ubi primò se offerunt Hispaniola ad quam primum no-
vi detectoR orbis applicuit. Cuba in qua munitissimus
portus Havana, Americæ clavis. Jamaica ab Anglis
nuper occupata. Insulæ Camarcana alias Antilla & Ca-
ribæ, hominibus Antropophagis quondam famosæ.
Earum celebrior Martenio, Gallico præsidio tenetur.
Barbados & Terra nova Anglorum sunt. Tabago aliaq;
multæ Belgarum. California Maris pacifici insula ma-
xima, diu peninsula credita, nunc autem insulam esse
constat. De reliquis novi orbis insulis, quia parum
certi ob situm remotissimum afferri potest, nihil di-
cemus.

§. XV.

Ad hæc de Insulis maritimis addere visum
est, etiam lacubus fluminibusque non mari-
bus tantum suas insulas esse, sed parvas ple-
rumque & ferè intra suam vicinitatem vel re-
gionem celebres. Nisi quod Insula nostræ
Smolandie in lacu celeberrimo Wetter, dicta
Wistingsö, etiam ab exteris auriferæ nomine in-
sulæ celebretur: quod initio ea ratione fieri
cœprum arbitramur, quod civium heic mos
est temporibus belli in eam tanquam locum

in orbe tutissimum pretiosiora rerum suarum
comportare, nec sanè patriæ annalibus us-
quam proditum est, ullam in eam expediti-
onem hostibus prosperè evenisse. Sunt & hu-
jus insulæ laudes aliæ multæ & propriæ, utpo-
tè quod Regum mansionibus olim fuit nobil-
litata, quod operibus & munitionibus firmis-
sima, uti adhuc rudera testantur, quod ibi
specus *Gilberti Magi à Catillo Ranske* ligati ad-
huc ostendatur, aliaque non pauca, quæ sin-
gula conlectari instituti nostri brevitati non-
convenit. Reliquas item non solum in lacu-
bus, sed & fluminibus tum heic tum alibi ex-
tantes insulas, quia infinitæ ferè sunt, hoc o-
pusculo, quod modicis finibus uti voluimus,
complecti non constituimus.

S. XVI.

Nec prætereundum duximus *Insulas exta-*
requas Natantes vocant, quod in aquis fluitent,
à ventis hinc inde agitatæ, nec loco firmæ
perstare possint. Ast *Kircherus* in *Alberico* haud
procul Roma lacu, ejusmodi insulas fluctuan-
tes sedecim, quas *Barchettas* vocant, conspi-
ci ta-

ci tradit, In Belgica provincia juxta Audomarum, lacus est ingens, insulam arboribus constitam & pascuis uberem ferens, in qua oves & boves pascuis intenti, una cum insula, quo cunque eos ventorum vis impulerit, agitantur. Sunt & ejus generis complures locis aliis, Quod causas attinet, non est dubium quin viscositas aquæ, & sarmendorum foliorumque a-rundinis & similiūm conglomeratio, acceden-te mixtura luti, arenæ, &c. heic sint præcipuae: Tum si tales quasdam interire & submergere contigerit, non obscurum est id provenire vel ideo quod littoribus illidantur, saepiusque ventorum vi eas impellente offendant, vel quod gravitate increcente deprimentur.

S. XVII.

Ultimum occupent fictilia, aut si mollori vocabulo utendum, dubie insule, quarum existentia ipsa, ne dicam situs in dubium venit. Utpote insula S. Brandini, & Frieslandia, ad priorem visendam Hispanos aliquoties navigationes, sed nequidquam instituisse traditur.

Po-

Posteriorem Tabulæ juxta Islandiam collocantur,
navigationibus eam hactenus reperire nemo
potuit, quam tamen quidam unam ex In-
sula America septentrionalis con-
jiciunt.

SOLI DEO GLORIA.

